

АНАЕРОБІОЗ (від *ан...* і грец. *αἴρ* — повітря, *βίωσις* — життя) — життя за відсутності вільного кисню. Інша назва — аноксібіоз. Поняття «А.» ввів Л. Пастер у 1861 стосовно мікробів, які спричиняють маслянокисле бродіння і для свого розвитку не потребують кисню. Організми, які живуть за відсутності вільного кисню, називають анаеробами (анаеробіонтами, аноксібіонтами). До них належать багато бактерій, війчасті інфузорії, деякі черви та молюски, нижчі рослини. Ці організми отримують енергію при окисленні органічних, рідше неорган. речовин, або використовують енергію світла. Розрізняють облигатні та факультативні анаероби: перші розвиваються лише за відсутності кисню, для них він є отрутою; інші можуть існувати і за його наявності. Анаероби досить розповсюджені в природі й відіграють значну роль у кругообігу речовин; можуть спричиняти небезпечні ускладнення при пораненні — анаеробну інфекцію (газову гангрену, газову флегмону). Анаеробні мікроорганізми спиртового і молочнокислот. бродіння широко використовують у харчовій промисловості. Якщо для анаеробів А. є звичай. формою існування, то для багатоклітин. організмів — лише тимчас. станом, що забезпечує їхнє виживання в періоди гострої нестачі кисню. У тканинах багатьох

багатоклітин. організмів анаеробне перетворення вуглеводів відбувається переважно шляхом гліколізу. Проте людина і вищі тварини, залишені без кисню, гинуть, незважаючи на різке підсилення гліколізу. А. має особл. значення для спортсменів, оскільки енергія для роботи м'язів утворюється як за рахунок аеробних, так і анаеробних (алактатних, лактатних) джерел.

Рекомендована література

1. Тидельська І. Новий анаеробний термофільний вид *Cl. thermofermentans* // МКЖ. 1939. Т. 6, № 3;
2. Пасічник А. Значення анаеробіозу в життєдіяльності змінених клітин *Cl. butyricum* // МКЖ. 1951. Т. 8, № 3;
3. Френкель Г. М. Биология анаэробов и анаэробноз. К., 1956;
4. Иванов К. П. Кислородное голодание и температура тела. Ленинград, 1968;
5. Логинова Л. Г. Анаэробные термофильные бактерии. Москва, 1982;
6. Платонов В. Н. Адаптация в спорте. К., 1988;
7. Колчинская А. З. Кислород. К., 1991.

П. В. Білошицький

Бібліографічний опис:

Анаеробіоз / П. В. Білошицький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-44032>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).